

EUROPEJSKA KARTA SPOŁĘCZNA W ZARYSIE

European
Social
Charter

Charte
sociale
européenne

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Wypowiedź dla mediów Gabrielli Battaini
Dragoni, Zastępcy Sekretarza Generalnego
Rady Europy w Strasburgu.

„Prawa społeczne i ekonomiczne gwarantowane przez Europejską Kartę Społeczną to prawa podstawowe, analogiczne i uzupełniające w stosunku do praw obywatelskich i politycznych zapisanych w Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Jak podkreśla najnowszy raport Sekretarza Generalnego Rady Europy, te społeczno-ekonomiczne prawa są słabiej chronione. Karta stanowi tym samym istotną gwarancję utrzymania europejskiego modelu społecznego i zapewnienia demokracji w Europie.

Zdjęcia: © Rada Europy

Projekt okładki i całości:
Departament Produkcji Dokumentów
i Publikacji (SPDP), Rada Europy

© Rada Europy, Listopad 2018
Wydrukowano w Radzie Europy

Prawa gwarantowane przez Kartę

Prawa gwarantowane przez Kartę dotyczą wszystkich obywateli w ich codziennym życiu, ze szczególnym uwzględnieniem osób i grup wymagających specjalnej ochrony.

Mieszkanie

- ▶ Przepisy prawne gwarantujące dostęp do mieszkań o odpowiednim standardzie (w zakresie bezpieczeństwa, zdrowia i metrażu (31§1))
- ▶ Gwarancje prawne i proceduralne w przypadku eksmisji (31§1, 31§2)
- ▶ Polityka i działania zapobiegające bezdomności (31§2)
- ▶ Zapewnienie awaryjnego zakwaterowania dla wszystkich bezdomnych osób (31§2, 13§4)
- ▶ Zapewnienie w ramach mieszkalnictwa socjalnego mieszkań w przystępnej cenie i odpowiedniej jakości i ilości, bądź też innych adekwatnych środków (31§3)

Zdrowie

- ▶ Zapewnienie zdrowego środowiska (11§3)
- ▶ Promowanie zdrowego społeczeństwa poprzez edukację i badania (11§2)

- ▶ Zapobieganie chorobom i wypadkom (11§3, 3§2)
- ▶ Zapewnienie efektywnego dostępu do odpowiedniej opieki zdrowotnej w przystępnej cenie (11§1)
- ▶ Awaryjna pomoc medyczna dla każdego będącego w potrzebie, w tym dla osób bez stałego pobytu (13§1, 13§4)
- ▶ Ochrona macierzyństwa, dostęp do macierzyńskich świadczeń medycznych (11§1, 11§2), uregulowanie kwestii warunków pracy kobiet w związku z macierzyństwem, urlop macierzyński (8)
- ▶ Bezpieczne i zdrowe środowisko pracy (3§1, 3§2, 3§3, 3§4, 2§4),

Edukacja

- ▶ Bezpłatna edukacja na poziomie szkoły podstawowej i średniej dla wszystkich dzieci (17§1, 7§3)
- ▶ Bezpłatne i efektywne poradnictwo zawodowe (9)
- ▶ Szkolenie zawodowe (w tym szkolenie ciągłe), praktyki i dostęp do studiów wyższych oparty jedynie na indywidualnych zdolnościach (10)

- ▶ Dostęp osób niepełnosprawnych do ogólnej edukacji i szkoleń, jak również do rehabilitacji (15§1, 10§1, 1§4)
- ▶ Nauka języka dla migrantów (19§11, 19§12)

Zatrudnienie

- ▶ Dostęp do zatrudnienia:
  - Polityka pełnego zatrudnienia i działania promujące równość i skuteczność w zatrudnieniu (1§1)
  - Bezpłatne usługi związane z zatrudnieniem dla osób poszukujących pracy (1§3) oraz środki ułatwiające powrót na rynek pracy osobom długotrwale bezrobotnym (10§4)
  - Dostęp osób z niepełnosprawnościami do rehabilitacji (1§4) i głównego nurtu zatrudnienia (15§2)
  - Usunięcie przeszkód w zatrudnianiu pracowników w intratnych zawodach w innych Państwach Stronach (18)
- ▶ Równe szanse i równe traktowanie dla kobiet i mężczyzn (1§2, 4§3, 20)
- ▶ Zakaz wyzyskiwania:
  - Zakaz pracy przymusowej lub obowiązkowej, uregulowanie pracy więźniów i pracy domowej (1§2)
  - Zakaz zatrudniania dzieci poniżej 15 roku życia (7§1)
- ▶ Zbiorowe stosunki pracy:
  - Swoboda w zakładaniu i przystępowaniu do związków zawodowych i organizacji pracodawców, niezależność i

gwarancje dla działalności związków (5) oraz ochrona przedstawicieli pracownikóW (28)

- Wspólne konsultacje (6§1), układy zbiorowe (6§2), rozwiązywanie sporóW (6§3) i działania zbiorowe (6§4)
- Informacja pracowników, konsultacje (21) oraz zaangażowanie w określanie i poprawę środowiska i warunkóW pracy (22)
- ▶ Ochrona pracowników:
  - Zdrowie i bezpieczeństwo w pracy (3), uczciwe warunki pracy (2) i godne wynagrodzenie (4§1, 4§2, 4§5)
  - Prywatność pracowników (1§2), ochrona przed wszelkimi formami prześladowania (26)
  - Szczególna ochrona małoletnich pracowników (w wieku od 15 do 18 lat) (7), zatrudnionych kobiet w odniesieniu do macierzyństwa (8) i pracowników mających zobowiązania rodzinne (27)
- ▶ Gwarancje w przypadku zakończenia zatrudnienia (4§4, 24, 25, 29, 8§2, 27§3)

Opieka społeczna

- ▶ Ochrona przed ubóstwem i wykluczeniem społecznym (30)
- ▶ Odpowiednie zabezpieczenie socjalne (12), w tym równe traktowanie osób przemieszczających się pomiędzy Państwami Stronami (12§4)
- ▶ Odpowiednia pomoc społeczna i medyczna dla wszystkich osób w potrzebie (13§1, 13§4)

- ▶ Zapobieganie ubóstwu, eliminowanie go i obniżanie jego poziomu (13§3)
- ▶ Skuteczne służby socjalne (14) odpowiedniej jakości obejmujące poradnictwo, doradztwo, pomoc domową, opiekę w domu, etc.
- ▶ Środki na rzecz rodzin (np. poradnictwo rodzinne, mediacja, ochrona przed przemocą domową, świadczenia rodzinne), równość małżonków, ochrona praw rodzicielskich
- ▶ Zapewnienie placówek i usług opieki nad dziećmi (16, 27§1)
- ▶ Ochrona małoletnich przed niebezpieczeństwami fizycznymi i moralnymi, jak wykorzystywanie seksualne, handel ludźmi, niewłaściwe korzystanie z technologii informatycznych (7§10), złe traktowanie i nadużycia, w tym karanie cielesne (17)
- ▶ Informacja i usługi dla pracowników migrujących (19§1-3)
- ▶ Równe traktowanie pracowników migrujących w odniesieniu do wynagrodzenia i innych warunków zatrudnienia, członkostwa w związkach zawodowych i korzystania z korzyści płynących z układów zbiorowych oraz w zakresie zakwaterowania (19§4), jak również w zakresie podatków i danin (19§5) oraz dostępu do wymiaru sprawiedliwości (19§7)
- ▶ Łączenie rodzin pracowników migrujących (19§6) i gwarancje przed deportacją (19§8)

Niedyskryminacja

Prawa zawarte w Karcie muszą być zagwarantowane każdemu zainteresowanemu, w tym obcokrajowcom legalnie mieszkającym i / lub pracującym, bez dyskryminacji na jakiegokolwiek podstawie, jak rasa, kolor skóry, płeć, wiek, język, religia, poglądy polityczne lub inne, pochodzenie narodowe, bądź społeczne, zdrowie, przynależność do mniejszości narodowych, urodzenie lub inny status, w tym niepełnosprawność (E).

Integracja i uczestnictwo

- ▶ Umożliwienie starszym osobom pozostawanie aktywnymi członkami społeczeństwa poprzez odpowiednie świadczenia, usługi i ułatwienia, mieszkalnictwo i opiekę zdrowotną, w tym w ramach instytucjonalnej opieki i ochrony przed nadużyciami (23)
- ▶ Uczestnictwo osób niepełnosprawnych w życiu społeczności poprzez gwarancje niedyskryminacji, politykę uchwaloną w konsultacji z osobami bezpośrednio zainteresowanymi, pomoc techniczną i finansową w celu zwiększenia autonomii, środki inkluzywne związane z komunikacją, mobilnością i transportem, mieszkalnictwem, kulturą i spędzaniem czasu wolnego (15§3)

Europejski Komitet Praw Społecznych

Europejski Komitet Praw Człowieka

Europejski Komitet Praw Społecznych (dalej "Komitet") orzeka o zgodności krajowego prawa i praktyki z Kartą. W jego skład wchodzi piętnastu niezależnych i bezstronnych członków, wybieranych przez Komitet Ministrów Rady Europy na sześcioletnią kadencję z możliwością jednokrotnego ponownego wyboru. Komitet wydaje orzeczenia w ramach dwóch procedur: procedury opartej na sprawozdaniach krajowych i procedury skarg zbiorowych.

Procedura oparta na sprawozdaniach krajowych

Państwa Strony przesyłają regularnie sprawozdania dotyczące wprowadzania w życie postanowień Karty. Poszczególne raporty dotyczą wybranych postanowień Karty przyjętych przez Umawiającą się Stronę.

Komitet bada sytuację w poszczególnych państwach i decyduje o jej zgodności lub niezgodności z Kartą. Jego "wnioski" są publikowane corocznie.

Jeżeli dane państwo nie podejmie działań w odpowiedzi na decyzję Komitetu o

niezgodności sytuacji z wymogami Karty, Komitet Ministrów może skierować do tego państwa zalecenie wprowadzenia zmian w prawie i / lub praktyce. Pracę Komitetu Ministrów przygotowuje Komitet Rządowy składający się z przedstawicieli rządów Umawiających się Stron, przy wsparciu obserwatorów reprezentujących europejskie organizacje pracodawców i związki zawodowe.

Procedura skarg zbiorowych

Protokół dodatkowy do Karty, który wszedł w życie w 1998 roku, pozwala krajowym związkom zawodowym i krajowym organizacjom pracodawców, europejskim związkom zawodowym i europejskim organizacjom pracodawców (Europejskiej Konfederacji Związków Zawodowych (ETUC), BUSINESSEUROPE (dawniej UNICE) oraz Międzynarodowej Organizacji Pracodawców (IOE)), a także pewnym międzynarodowym organizacjom pozarządowym, złożyć skargę do Komitetu w sprawach dotyczących naruszenia Karty. Ze skargą mogą również wystąpić krajowe organizacje pozarządowe, jeżeli zainteresowane państwo złożyło oświadczenie w tej sprawie.

Skarga musi zawierać informacje stwierdzające, że wnioskująca organizacja spełnia wymogi Protokołu i wskazać państwo,

któremu zarzuca naruszenie, przepis lub przepisy Karty, na których skarga się opiera, jak również przedmiot skargi wraz z popierającymi skargę wyjaśnieniami i odpowiednią dokumentacją.

Skarga musi być sporządzona w języku angielskim lub francuskim albo, w przypadku organizacji krajowych, w oficjalnym języku (lub językach) danego państwa.

Skarga jest badana przez Komitet, a gdy zostanie uznana za dopuszczalną, rozpoczyna się pisemna procedura polegająca na wymianie stanowisk między stronami. Komitet może podjąć decyzję o przeprowadzeniu publicznego przesłuchania w trakcie rozpatrywania skargi.

Następnie Komitet podejmuje decyzję, co do meritum i przekazuje ją stronom skargi oraz Komitetowi Ministrów w sprawozdaniu, które jest podane do publicznej wiadomości w ciągu czterech miesięcy.

W przypadku, gdy Komitet stwierdza naruszenie Karty, Komitet Ministrów Rady Europy zaprasza dane państwo do wskazania działań podjętych w celu dostosowania sytuacji do wymogów Karty. Komitet Ministrów przyjmuje rezolucję i może, w stosownych przypadkach, zalecić państwu podjęcie konkretnych środków w celu doprowadzenia sytuacji do zgodności z Kartą.

Efekty stosowania Karty w różnych krajach

W wyniku działania systemu monitoringu państwa dokonują zmian w swoim prawie i / lub praktyce, by dostosować sytuację do wymogów Karty. Szczegółowe informacje o wprowadzanych zmianach (i aktualnych osiągnięciach) są opisane w kartach informacyjnych poszczególnych krajów dostępnych na stronie internetowej: www.coe.int/socialcharter

Więcej informacji na temat Karty

- ▶ strona internetowa Karty Społecznej zawiera w szczególności wszystkie sprawozdania krajowe, wnioski i decyzje Europejskiego Komitetu Praw Społecznych oraz karty informacyjne krajów;
- ▶ baza Karty HUDOC (<http://hudoc.esc.coe.int>) i Przegląd Karty - Charter's Digest, pozwalają na znalezienie orzecznictwa Komitetu;
- ▶ regularnie aktualizowana bibliografia.

**Department of the European Social Charter
Directorate General
Human Rights and Rule of Law
Council of Europe
F-67075 Strasbourg Cedex**

- ▶ **Email:** social.charter@coe.int
- ▶ **Strona internetowa:** www.coe.int/socialcharter
- ▶ **Twitter:** [@social_charter](https://twitter.com/social_charter)

Państwa członkowskie Rady Europy i Europejska Karta Społeczna

Stan na dzień 1 czerwca 2017

Państwa członkowskie	Podpisy	Ratyfikacje	Przyjęcie procedury skarg zbiorowych
Albania	21/09/1998	14/11/2002	
Andora	04/11/2000	12/11/2004	
Armenia	18/10/2001	21/01/2004	
Austria	07/05/1999	20/05/2011	
Azerbejdżan	18/10/2001	02/09/2004	
Belgia	03/05/1996	02/03/2004	23/06/2003
Bośnia i Hercegowina	11/05/2004	07/10/2008	
Bułgaria	21/09/1998	07/06/2000	07/06/2000
Chorwacja	06/11/2009	26/02/2003	26/02/2003
Cypr	03/05/1996	27/09/2000	06/08/1996
Republika Czeska	04/11/2000	03/11/1999	04/04/2012
Dania	* 03/05/1996	03/03/1965	
Estonia	04/05/1998	11/09/2000	
Finlandia	03/05/1996	21/06/2002	17/07/1998 X
Francja	03/05/1996	07/05/1999	07/05/1999
Gruzja	30/06/2000	22/08/2005	
Niemcy	* 29/06/2007	27/01/1965	
Grecja	03/05/1996	18/03/2016	18/06/1998
Węgry	07/10/2004	20/04/2009	
Islandia	04/11/1998	15/01/1976	
Irlandia	04/11/2000	04/11/2000	04/11/2000
Włochy	03/05/1996	05/07/1999	03/11/1997
Łotwa	29/05/2007	26/03/2013	
Liechtenstein	09/10/1991		
Litwa	08/09/1997	29/06/2001	
Luksemburg*	* 11/02/1998	10/10/1991	

Państwa członkowskie	Podpisy	Ratyfikacje	Przyjęcie procedury skarg zbiorowych
Malta	27/07/2005	27/07/2005	
Republika Mołdawii	03/11/1998	08/11/2001	
Monako	05/10/2004		
Czarnogóra	22/03/2005	03/03/2010	
Holandia	23/01/2004	03/05/2006	03/05/2006
Norwegia	07/05/2001	07/05/2001	20/03/1997
Polska	25/10/2005	25/06/1997	
Portugalia	03/05/1996	30/05/2002	20/03/1998
Rumunia	14/05/1997	07/05/1999	
Federacja Rosyjska	14/09/2000	16/10/2009	
San Marino	18/10/2001		
Serbia	22/03/2005	14/09/2009	
Republika Słowacka	18/11/1999	23/04/2009	
Słowenia	11/10/1997	07/05/1999	07/05/1999
Hiszpania	23/10/2000	06/05/1980	
Szwecja	03/05/1996	29/05/1998	29/05/1998
Szwajcaria	06/05/1976		
"była Jugosłowiańska Republika Macedonii"	27/05/2009	06/01/2012	
Turcja	06/10/2004	27/06/2007	
Ukraina	07/05/1999	21/12/2006	
Wielka Brytania	* 07/11/1997	11/07/1962	
Liczba państw	47 2 + 45 = 47	9 + 34 = 43	15

Daty przedstawione pogrubioną czcionką odnoszą się do dat podpisania i ratyfikacji Karty z 1961 roku, pozostałe odnoszą się do podpisania i ratyfikacji Zrewidowanej Karty z 1996 roku.

* Państwa, w których ratyfikacja jest konieczna do wejścia w życie Protokołu Zmieniającego z 1991 roku. W praktyce, zgodnie z decyzją Komitetu Ministrów, Protokół ten jest już stosowany.

X Państwa uznające prawo krajowych organizacji pozarządowych do wnoszenia skarg zbiorowych

Niniejsza tabela jest regularnie aktualizowana na stronie Karty:

www.coe.int/socialcharter

Europejska Karta Społeczna, przyjęta w 1961 r. i zrewidowana w 1996 r., jest odpowiednikiem Europejskiej Konwencji Praw Człowieka w dziedzinie praw gospodarczych i społecznych. Gwarantuje ona szeroki zakres praw człowieka związanych z zatrudnieniem, mieszkalnictwem, zdrowiem, edukacją, ochroną socjalną i opieką społeczną.

Żaden inny instrument prawny na poziomie paneuropejskim nie zapewnia tak rozległej i kompleksowej ochrony praw społecznych.

Dlatego też Karta jest uważana za społeczną Konstytucję Europy i stanowi niezbędny komponent systemu ochrony praw człowieka na kontynencie europejskim.

www.coe.int/socialcharter

Rada Europy to wiodąca na kontynencie organizacja praw człowieka. Ma 47 państw członkowskich, w tym 28 członków Unii Europejskiej. Wszystkie państwa członkowskie Rady Europy przystąpiły do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, traktatu stworzonego po to, by chronić prawa człowieka, demokrację i rządy prawa. Europejski Trybunał Praw Człowieka nadzoruje implementację Konwencji w państwach członkowskich.

www.coe.int

European
Social
Charter

Charte
sociale
européenne

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE